

Drentse hulp op drinkwatergebied in Indonesië

De Nederlandse minister van Ontwikkelingssamenwerking verwacht van de drinkwaterbedrijven dat ze een substantiële bijdrage leveren om voor 50 miljoen mensen veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen te verzorgen. Waterbedrijven hebben bij uitstek de kennis en ervaring om de hulp te verlenen die nodig is. Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) wil over de eigen grenzen kijken. Niet alleen om de eigen kennis uit te dragen, maar ook om ze te verbreden. WMD richt haar activiteiten op het oosten van Indonesië (Noord-Sulawesi, de Molukken en Papua). In deze gebieden staat de watervoorziening er bijzonder slecht voor. Dat WMD in Indonesië actief is, komt onder meer door de grote Molukse gemeenschap in Drenthe. Het project moet in totaal drie miljoen mensen van schoon drinkwater gaan voorzien. Het gaat om elf miljoen euro, waarvan een kwart van WMD komt en driekwart van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De huidige staat van de zuiveringsinstallatie van Manado.

De waterbedrijven in Indonesië functioneren slecht en soms helemaal niet. Geld om het waterleidingsysteem op te knappen en uit te bouwen is er niet. Slechts zo'n 20 procent van de huishoudens heeft een aansluiting. De installaties zijn slecht onderhouden. Filters worden niet op tijd gespoeld of hebben het verkeerde filterzand, waardoor de waterkwaliteit slecht is. Net als afsluiters, waardoor veel water weglekt. Ook de bedrijfsvoering is niet efficiënt. De bevolking kampt met een schaarste aan schoon drinkwater. Het oppervlaktewater is vaak verontreinigd, waardoor veel ziektes voorkomen. De bevolking moet noodgedwongen duur flessenwater kopen. De kosten hiervan bedragen soms meer dan tien procent van het inkomen. De PET-flessen veroorzaken bovendien een groot milieuprobleem. Met de ondersteuning van het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking (7,5 miljoen euro) kan WMD (3,5 miljoen euro) de hoognodige verbeteringen van de drinkwatervoorziening oppakken.

WMD gaat op elf plaatsen in Noord-Sulawesi, de Molukken en Papua de watervoorziening weer op gang helpen om drie miljoen

mensen van veilig drinkwater te voorzien. Zes waterbedrijven in Biak, Merauke en Sorong (Papua) Ambon (Molukken), Manado en Tomohon (Noord-Sulawesi) draaien al op een nieuwe leest. WMD sluit partnerschappen met lokale waterbedrijven en neemt gedurende een periode van 15 jaar de bedrijfsvoering over. Deze partnerschappen krijgen de juridische vorm van een Indonésische naamloze vennootschap (PT). De benadering is gericht op herstel en aanleg van infrastructuur, technische ondersteuning, de introductie van moderne financiële en administratieve systemen en scholing van werknemers. Dit wordt vervat in master- en businessplannen die jaarlijks worden bijgesteld. De bedoeling van dit project is dat de Indonésische waterbedrijven binnen 15 jaar geheel zelfstandig en kostendekkend kunnen opereren. Op basis van 'full cost recovery' draagt WMD bij afronding van het project haar aandelen tegen nominale waarde weer (in lokale valuta) over aan het lokale waterbedrijf.

Manado

Manado, met één van de grotere waterbedrijven in Indonesië, functioneert als

centrum van de WMD-activiteiten in de Minahasa en daarbuiten. Dat komt onder meer tot uitdrukking door de vestiging van het WMD-kantoor, het waterlaboratorium, alsmede het trainingscentrum voor de opleiding van personeel. Het nieuwe waterbedrijf verwacht het huidige aantal van 25.000 huisaansluitingen binnen 15 jaar uit te breiden tot 100.000. In 2020 moet het bedrijf 600.000 mensen van betrouwbaar drinkwater voorzien. Het SNS REAAL Waterfonds stelt een krediet van twee miljoen euro beschikbaar voor de rehabilitatie van de infrastructuur van PT Air Manado. Het is de eerste grote investering vanuit dit Waterfonds. In haar afwegingen dit krediet te verstreken heeft een groot vertrouwen in de kwaliteit van het WMD-management en de aanpak in Indonesië een belangrijke rol gespeeld.

De rehabilitatie houdt onder andere het herstel in van een deel van de waterzuivering in Manado. De dosering, coagulatie en sedimentatie worden aangepakt. Het filterzand wordt vervangen, de filterbodems vernieuwd en de desinfectie geoptimaliseerd. De technische staat van het leidingnet en de huisaansluitingen zijn in bijzonder slechte staat. Er zijn erg veel lekken. Door gebrek aan de juiste materialen en inzicht in de toepassing worden leidingen niet goed gerepareerd. De huisaansluitingen zijn vaak voorzien van meters die niet goed functioneren of stuk zijn. Daarnaast zijn er veel illegale aansluitingen. Kortom, een situatie waar iets aan moet worden gedaan. Het hele leidingnet wordt van begin tot eind op alle onvolkomenheden doorgenomen. Een gigantische klus. Daarom wordt het voorzieningsgebied in kleinere blokken verdeeld en per blok aangepakt. Zo laat WMD duidelijk zien dat we de watervoorziening willen verbeteren en watervlies door lekkages willen voorkomen. Zodra een blok klaar is, kan het waterbedrijf van de klant verlangen dat zij de rekening op tijd betalen. Dit levert vervolgens weer het benodigde geld op dat weer geïnvesteerd kan worden in materialen voor de volgende blokken. Tijdens de renovatie wordt het gehele leidingnet opgezocht en vastgelegd in een leidinginformatiesysteem. Voor Sorong en Biak is dit al gereed.

Werkbezoeken

Monteurs Jantinus Weggemans en Jan Eefting zijn al verschillende malen op werkbezoek naar Indonesië geweest. Daar doen ze wat ze altijd doen: waterleidingen aanleggen, onderhouden en repareren. Maar de omgeving is totaal anders. Neem alleen al het waterleidingnet, dat zich op geen enkele wijze laat vergelijken met de infrastructuur in de Nederlandse bodem. "Er is zoveel kapot daar, dat hou je niet voor mogelijk", zegt Eefting. WMD heeft weliswaar een container vol met materialen en gereedschap naar Indonesië laten verschepen, maar ter plekke is het volgens Eefting en Weggemans vaak roeien met de riemen die je hebt. Zo zagen ze al eens dat hun collega's een plastic pijp verhitten met behulp van brandende kranten. En met evenveel verbazing keken ze naar medewerkers die lekken in buizen afdichtten met behulp van fietsbanden en beton aanlegden met koffiemelk. "t Werkt wel, maar zo moet het eigenlijk niet." Om even te duiden hoeveel werk er nog op WMD en haar Indonesische partners wacht: het zal nog jaren duren eer alle inwoners over drinkwater beschikken.

Soms komt er een halfuurtje water uit de kraan, meestal dagen achter elkaar niet. "Kun je je voorstellen", zegt Eefting, "dat mensen ons belonen met applaus als ze weer op het

net zijn aangesloten? Dat zegt heel veel. Op zulke momenten ben ik trots dat ik dit werk namens WMD mag doen."

Jan Eefting en Jantinus Weggemans op werkbezoek.

WMD werkt nauw samen met Indonesische partners in de watersector. Deze samenwerking vereist veel en intensieve communicatie met alle partijen. Het is dan ook nodig dat er ter plekke permanent mensen aanwezig zijn om alle activiteiten te coördineren. Daarom heeft WMD een lokaal kantoor in Manado. Het Indonesië-team in Assen en de medewerkers in Manado

zijn verantwoordelijk voor de realisatie van projecten, het toezicht op de waterbedrijven en de strategische ontwikkeling.

In augustus 2006 is in Manado het nieuwe opleidingsinstituut Wenang officieel geopend. Alle medewerkers van de waterbedrijven in Oost-Indonesië kunnen hier binnenkort terecht voor een basiscursus

productie of administratie. De trainingen zijn modulair opgebouwd en kunnen daardoor op maat worden aangeboden. Opleiding zorgt ook voor het uniformeren van werkwijzen, goed materiaalgebruik en een goed kwaliteitsniveau.

In het opleidingsinstituut is ook een bedrijfslaboratorium gevestigd. Het is de bedoeling dat alle locaties de beschikking krijgen over een eenvoudig lab waar pH, troebelheid, chloor, zuurstof, geleidingsvermogen en coli getest kunnen worden. Het lab gaat van start als trainingslab. In februari vond de eerste training voor het personeel van Biak, Sorong, Manado en Tomohon plaats. Nederlandse medewerkers van Waterleidinglaboratorium Noord ontwikkelden de training en verzorgen hem ook. Het gaat met name om het overbrengen van kennis op het gebied van de analysemethoden, het opzetten van meetprogramma's, het instellen van de zuivering en het doseren van aluminiumsulfaat. De laboratoria in Biak, Sorong en Manado hebben nieuwe instrumenten en materialen. Deze zijn inmiddels geïnstalleerd.

Het is de bedoeling om bij het trainingscentrum Wenang een geaccrediteerd water- en milieulaboratorium te bouwen. In dit lab kunnen gecompliceerdere testen geanalyseerd worden. Ook laboratoriumactiviteiten voor de commerciële markt, zoals de nabijgelegen goudmijnen, kunnen hier in de toekomst worden uitgevoerd. Deze mijnen sturen hun monsters voor kwikanalyses nu nog naar Jakarta. Het lab moet in 2008 gerealiseerd zijn en voorzien van een ISO 17025-certificaat. Het lab moet voor mei 2009 vol in bedrijf zijn als de World Ocean Summit in Manado plaatsvindt.

Karst Jan Hoogsteen

Sorong

De resultaten van de inspanningen van WMD zijn duidelijk zichtbaar in de steden Ambon, Biak en Sorong. De situatie in Sorong is illustratief. In 2004 zat het waterbedrijf geheel aan de grond. Er was geen geld om de meest noodzakelijke betalingen te doen. De elektriciteitsrekening en salarissen konden niet meer worden betaald. Daarmee was de waterlevering volledig tot stilstand gekomen. De inwoners van Sorong, een stad met meer dan 140.000 inwoners, waren aangewezen op het gebruik van ongezuiverd rivierwater.

In oktober 2005 is het nieuwe waterbedrijf met haar activiteiten begonnen. Inmiddels is de waterlevering hervat en zijn de nodige herstelwerkzaamheden uitgevoerd. De waterzuivering is gerepareerd, de grootste lekken in het leidingnet zijn gedicht. De organisatie is op orde gebracht en er is een nieuw boekhoudpakket in gebruik genomen. Sinds kort heeft de stad zeven dagen per week en 24 uur per dag water. Langzamerhand komt het waterbedrijf weer tot leven. Om dit mogelijk te maken, worden de medewerkers getraind, in het trainingscentrum in de stad Manado. De komende tijd zal nodig zijn voor het reactiveren van de al bestaande aansluitingen. Als dat eenmaal op orde is, zal het aantal aansluitingen

worden uitgebreid. Op dit moment is nog maar minder dan 30 procent van de huizen aangesloten op het leidingnet. Doelstelling is om binnen 15 jaar meer dan 85 procent van de mensen van water te voorzien.

Lekkende transportleiding.

